
"Rola marksizmu we współczesnych naukach społecznych"

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 22/2, 274-275

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

biowskiego o aspiracjach kulturalnych młodzieży wiejskiej, i zeszyt 6, przynoszący wyniki sondażu ankietowego wśród uczestników wielkiego konkursu na pamiętniki z 1961 r.

Ukazały się także materiały z Narady Gospodarczej ZMW i z VI Konferencji Ideologicznej w Piwnicznej. Materiały Konferencji zawierają postulat utworzenia w stolicy — być może w Domu Chłopa — Centralnego Uniwersytetu Ludowego, ewoluującego w kierunku Wolnej Wszechnicy Ruchu Ludowego.

Współdziałał także Związek Młodzieży Wiejskiej przy tworzeniu Korespondencyjnego Klubu Pamiętnikarzy, Towarzystwa Przyjaciół Pamiętnikarstwa, które przekształca się w Towarzystwo Przyjaciół Twórczości Ludowej — blisko współpracujące z powołanym w Lublinie w maju br. Stowarzyszeniem Twórców Ludowych.

«PROBLEMY POLONII ZAGRANICZNEJ»

Ukazał się kolejny, piąty tom (1966—1967) „Problemów Polonii Zagranicznej” (Warszawa 1968 Interpress). Redaktor naczelny prof. dr Remigiusz Bierzanek. Tom zawiera następujące artykuły: Remigiusz Bierzanek, *Stan i potrzeby badań naukowych nad problematyką polonijną*; Florian Stasik, *Przyczynki do dziejów polskiej emigracji politycznej w Stanach Zjednoczonych A. P. po powstaniu listopadowym (1831—1836)*; Jan Reychman, *Dzieje Polonii Węgierskiej*; Janina Żurawicka, *„Kraj lat dziecińczych” we współczesnej polskiej prozie wspomnieniowej na emigracji*; Florian Miedziński, *15 lat walki Polonii w NRF o naprawę krzywd z okresu hitlerowskiego*; Halina Janowska, *Polska emigracja w Westfalii i Nadrenii w latach 1918—1939*.

Ponadto numer zawiera działy: Materiały, informacje, wspomnienia. — Dyskusje. — Recenzje. — Kronika.

Pierwszy tom tego wydawnictwa ukazał się w 1960 r., drugi w 1961 r., trzeci w 1964 r. (za lata 1962—1963), czwarty w 1965 r. (za lata 1964—1965). Wydawnictwo to ma oparcie w Komisji do Badań Problemów Polonii Zagranicznej, która powstała w marcu 1960 r. przy Komitecie Kultury Współczesnej. Przewodniczącym Komisji został prof. dr Tadeusz Cieślak (patrz „Problemy”, t. I, s. 282 i n.). W opublikowanych tomach „Problemów” udział socjologów jest bardzo mały, co jest uderzające, gdy się przypomni, że nowoczesna socjologia w Polsce jak i w Ameryce zaczęła się od badań nad emigracją polską W. I. Thomasa i F. Znanieckiego (*The Polish Peasant in Europe and America*, Boston 1918—1920). W wymienionych tomach „Problemów” socjologię reprezentuje prof. dr Stefan Nowakowski artykułem pt. *Tendencje rozwojowe Polonii amerykańskiej* („Problemy”, t. III).

«ROLA MARKSIZMU WE WSPÓŁCZESNYCH NAUKACH SPOŁECZNYCH»

„Rola marksizmu we współczesnych naukach społecznych”. — W artykule pod takim tytułem opublikowanym w „Trybunie Ludu” (9 czerwca 1968) prof. dr Władysław Markiewicz poddaje krytyce tzw. neomarksizm, reprezentowany przez niemiecko-amerykańskiego uczonego Herberta Marcuse, przez prof. Theodora Adorno z frankfurckiego ośrodka socjologicznego i innych. W artykule czytamy:

Nihilistyczno-anarchistyczna wykładnia filozoficzno-socjologicznych zasad marksizmu nie jest co prawda zjawiskiem nowym i zaskakującym, wszak jeszcze za życia Marksa niejednokrotnie dochodziła ona do głosu, jednakże nie sposób zaprzeczyć, iż marksistowscy uczeni reprezentujący nauki społeczne stanęli dość bezradni w obliczu tzw. lewicowo-radykalnego ruchu mas studenckich w szeregu krajów Europy i Azji. Ileż to razy wytaczaliśmy najcięższe haubice przeciwko wyolbrzymionym lub zgoła wyimaginowanym przeciwnikom ideologicznym, żeby wspomnieć tu wrywkowo dyskusje na temat socjologii humanistycznej lub ankietomanii, a pozostawialiśmy na uboczu przeciwników rzeczywiście groźnych, którzy często wystawiali się na cel w momencie, kiedy nawet w zwykłych strzelbach brakowało nam już amunicji [...]

Aby zwielokrotnić siłę oddziaływania idei marksizmu na świadomość społeczną i tym samym osłabić lub zneutralizować wpływ na postawy mas ideologii burżuazyjnych, marksiści powinni podjąć trud wydobycia na światło dzienne prawdy o tym, ile uchodzących dziś często za swoiste rewelacje odkryć naukowych zapożyczyła, nie przyznając się z reguły do tego, nauka burżuazyjna od marksizmu, tylko dlatego, że sami marksiści o tych odkryciach zapomnieli. Bardzo kontrowersyjna, ale nawet przez niektórych marksistów uznawana za podłą teoria marksistów zwana „strukturalizmem” przejmując na przykład — jak zapewnia jej krytyk Roger Garaudy — mniej lub bardziej świadomie niektóre podstawowe kategorie z dzieł Marksa, w szczególności z jego *Zarysu krytyki ekonomii politycznej i Kapitału*.

W ogóle godzi się stale pamiętać o tym, iż rozpadający się w świadomości sporej części inteligencji w krajach kapitalistycznych mieszczański obraz świata, prowadzi do różnicowania się ideologii burżuazyjnej i środowisk intelektualnych. Ten proces dyferencjacji skłania część uczonych w dziedzinie społecznej oraz ludzi interesujących się problematyką społeczną do ucciwie i głęboko pojętej konfrontacji ich poglądów ze stanowiskiem marksizmu [...]

Nie można ludzić się, jeśli nie chce się popaść w kolizję z prawami dialektyki procesu rozwoju nauki, iż marksizm współczesny jak za dotknięciem różdżki czarodziejskiej znajdzie pewnego dnia odpowiedź na wszystkie pytania nurtujące ludzkość. Wszelako leży w mocy marksistów, korzystających dziś z wielkiej sumy doświadczeń wielu pokoleń myślicieli i działaczy rewolucyjnych i stanowiących, m. in. także w naszym kraju, wielotysięczną wyspecjalizowaną kadrę badaczy — zapewnienie ludziom orientacji w otaczającym ich, coraz trudniejszym do rozszyfrowania świecie. Trzeba tylko, abyśmy pamiętali o prostej, ale zarazem głębokiej sentencji Karola Marksa: „W nauce nie ma dróg bitych. I tylko ci zdołają wdrzeć się na jej świetlane szczyty, których nie odstraszy trud wspinania się po urwistych ścieżkach”.

SOCJOLOGIA NA ŁAMACH CZASOPISM LITERACKICH

Franciszek Jakubczak: *Floriana Znanieckiego dialektyka wartości i postaw*, „Nurt”, miesięcznik społeczno-kulturalny (Poznań, styczeń 1967). — Bogdan Moliński: *Eksplozja socjologii*, „Kierunki”, 15 stycznia 1967. — Bogdan Moliński: *Kapitan Nut a socjologia*, „Kierunki”, 29 stycznia 1967. — Ryszard Turski: *Eksplozja nie tylko socjologii*, „Argumenty”, 12 lutego 1967. — Bronisław Gołębiowski: *Klasy, warstwy, władza*, „Argumenty”, 12 lutego 1967. — *Socjologia i medycyna*, rozmowa z doc. dr Magdaleną Sokołowską, „Argumenty”, 19 lutego